

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

לפני כבוד השופטת אירית קלמן ברום

התובע יוסף כחלון
ע"י ב"כ עו"ד גל מנשה וניבה דורסט

נגד

הנתבעת יהודה אברהם
ע"י ב"כ עו"ד יובל אזני

פסק דין

1

2

רקע בתמצית

1. בין התובע והנתבע שררו במשך השנים יחסי ידידות. במהלך שנות חברותם חברו

4 למיזמים עסקיים משותפים, חלקם בשיתוף מלא ובחלקם חלקו רווחים ומתן הלוואות

5 הדדיות. בשלב מסוים, במועד שאינו ידוע ועל רקע שאינו ידוע, פרץ ביניהם משבר ויחסי

6 האמון שנרקמו במהלך השנים הוחלפו בחילופי תביעות ודרישות כספיות.

7 2. התביעה דנן הינה להשבת כספי הלוואה שהעניק התובע, לטענתו, לנתבע. תביעה זו הינה

8 אחת ממסכת תביעות והליכים משפטיים שמתנהלים בין הצדדים.

9 3. התביעה הוגשה ביום 16.1.2019 בסדר דין מקוצר על פי תקנות סדר הדין האזרחי,

10 תשמ"ד-1984 והנתבע קיבל רשות להתגונן, על בסיס הכחשת החוב וטענה שהכספים

11 אשר הועברו מהתובע, הועברו כחלק משותפות עסקית, קניית נדל"ן בקוסטה ריקה, ולא

12 כהלוואה. הנתבע התכחש להסכם שצורף, טען שמדובר בזיוף באמצעות פוטומונטאז' או

13 החתמה בעורמה.

14 4. אציין כבר בשלב זה שהצדדים הציגו טענות וראיות שונות אשר אף שתפורטנה להלן

15 ברחל בתך הקטנה, אין לומר כי נפרשה בפני בית המשפט תמונה עובדתית חד משמעית,

16 מלאה וקוהרנטית. בנסיבות אלו יש לומר כי בית המשפט לא יוכל לחשוף, כבמטה של

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 19-01-39852 כחלון נ' יהודה

1 קסם, את שבחרו הצדדים להטמין. ההכרעה תתבצע אפוא על בסיס בחינה קפדנית האם
2 הצדדים עמדו בנטל הראיה המוטל על כתפיהם, לשכנע בטענותיהם.

3 טענות התובע

4 5. התובע הנו אזרח ישראלי המתגורר שנים רבות בעיר ניו-יורק. הצדדים ניהלו עסקים
5 משותפים בארץ ובחו"ל. במשך שנות היכרותם שררה ביניהם חברות קרובה, אותה ניצל
6 הנתבע לרעה כדי להתחמק מתשלום.

7 6. ביום 7.4.2014 נחתמו בין הצדדים ובפני הנוטריונית אריקה יצחק (Erica T. Yitzhak)
8 (להלן: "הנוטריונית") מסמכים שונים ובהם הסכם הלוואה ("Loan Agreement")
9 שהעתקו צורף כנספח א' לכתב התביעה ונספח 1 לתצהיר התובע (להלן: "ההסכם" או
10 "הסכם ההלוואה"). כמפורט בהסכם, הנתבע קיבל מהתובע הלוואה בסך 682,500 דולר
11 ארה"ב (להלן: "ההלוואה") תוך התחייבות להחזירה לתובע, ללא הפרשי ריבית, לא
12 יאוחר מחודש אפריל 2015.

13 7. סכום ההלוואה הועבר, לבקשת הנתבע, אל שותפו בפרויקט בקוסטה ריקה ראובן זלוף
14 (להלן: "זלוף"), עמו לתובע לא הייתה כל היכרות. הנתבע הציע לתובע להצטרף אליו
15 כשותף בפרויקט זה, אולם התובע לא היה מעוניין בכך ולא היה לו כל קשר לפרויקט.

16 8. התובע לא הפעיל לחץ על הנתבע להחזיר את ההלוואה נוכח קושי תזרימי של הנתבע אך
17 הזכירה בשיחות בין הצדדים. ביום 12.12.2017 פנה התובע אל הנתבע בהודעת דואר
18 אלקטרוני לגבי שורת עניינים ובהם חוב ההלוואה ונענה על ידי הנתבע כי יש לו מספיק
19 כסף בשביל לשלם (נספח ב' לכתב התביעה). התובע החל לפעול לגביית החוב בשלהי
20 שנת 2017 עת פנה לנתבע באמצעות בא כוחו, עורך הדין אבו, במכתב מיום 20.12.2017
21 ודרש את החזר כספי ההלוואה בצירוף ריבית. ביום 31.2.2018 הגיש תביעה בארה"ב
22 להחזר ההלוואה, תוך אזכור הסכם ההלוואה (נספח 6 לתצהיר התובע), הנתבע השיב
23 לתביעה ביום 30.6.2018 (ת/1). לבסוף נמחקה התביעה מחוסר סמכות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

9. כספי ההלוואה לא הושבו עד היום, הגם שבמקור על פי ההסכם, ההלוואה לא נשאה ריבית, לאחר מועד פירעונה היא נושאת ריבית.
10. במהלך היחסים העסקיים בין הצדדים הם נהגו להעניק גם הלוואות שאינן נושאות ריבית אלא משתתפות ברווחים. כך למשל הסכם ההלוואה בסך 660,000 דולר שהלווה הנתבע לתובע, בקשר לדירה בפרויקט 'BLUE' בצומת גלילות (נספח 4 לתצהיר התובע, להלן: "**הסכם בלו**") על פיו החזר ההלוואה לא יכלול תשלומי ריבית.

טענות הנתבע

11. הסכם ההלוואה מוכחש ועולה חשד כבד שהוא מזויף. העברת הכספים על ידי התובע נעשתה עוד בשנת 2009 במסגרת השקעה במיזם נדל"ן בקוסטה ריקה לרכישת חברה שבבעלותה חווה חקלאית עם עצי "טיק" (להלן: "**פרויקט קוסטה ריקה**"). התובע נענה להצעת הנתבע להצטרף לחלקו בפרויקט, שבו חבר הנתבע למשקיע הנוסף זלוף, במטרה לשנות את ייעוד הקרקע. לאחר שהנתבע עניין את התובע בפרויקט, שוחחו הצדדים עם זלוף לגבי העסקה, סוכם כי זלוף ישקיע 50%, והנתבע יתחלק עם התובע במחצית השנייה באופן שהנתבע ישקיע 35% והתובע ישקיע 15%.
12. סכום ההשקעה הכולל היה 4.5 מיליון דולר בתוספת 50,000 דולר הוצאות משפטיות. השקעת התובע בסך 682,500 דולר הועברה ישירות אל זלוף בשנת 2009.
13. בסופו של דבר ההשקעה בפרויקט קוסטה ריקה לא הצליחה בעקבות משבר ה'סאב-פריים' בארה"ב, אשר פקד מדינות נוספות ופגע בעיקר בתחום הנדל"ן. כבר בשנים 2010 – 2011 ולאחריהן, התברר לצדדים כי הסיכוי לממש את ההשקעה לא גבוה ויחלפו שנים רבות עד שניתן יהיה, אולי, להחזיר את ההשקעה.
14. לאורך השנים, התובע לא טען לקיום הסכם הלוואה ולא הציג הסכם כזה. יתכן שחתימתו של הנתבע זויפה באמצעות פוטומונטאז' או הוצאה ממנו במרמה ובלא ידיעתו, שמא באמצעות שרובב המסמך אל תוך אסופת מסמכים הקשורים להסכם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1 הלוואה על סך 1.1 מיליון דולר (נוסח בעברית צורף כנספח 2 לתצהיר התובע, להלן :
2 "ההסכם הנוסף") עליהם חתם הנתבע באותו יום בפני הנוטריונית בניו-יורק.
3 15. הצדדים נהגו שלא לבצע רישום הזכויות ביניהם בהשקעות המשותפות שביצעו לאורך
4 השנים ולא היה בכך נוהג חריג. כך למשל בפרויקט ברפובליקה הדומיניקנית ובטקסס.
5 הצדדים ניסו לבצע התחשבנות כוללת, שוחחו והתכתבו במהלך חודש דצמבר 2017 לגבי
6 מכלול עניינים ועסקאות משותפות אולם לא הגיעו להסכמות.

ראיות התביעה

7
8 16. התובע הגיש תצהיר מטעמו בצירוף שני הסכמי הלוואה, האחד מושא התביעה והשני על
9 סך 1,100,000 דולר. החתימות על גבי ההסכמים נחזות כמאומתות על ידי נוטריונית.
10 עוד הגיש התובע הסכם שותפות בין הנתבע וזלוף לגבי הקרקע בקוסטה ריקה ; הסכם
11 הלוואה הנושא תאריך 13.8.2012, הלוואה שהעניק הנתבע לתובע על סך 660,000 דולר ;
12 התכתבות בדואר אלקטרוני בין הצדדים המתייחסת לסכום החוב הנתבע ; והעתק
13 התביעה שהגיש התובע נגד הנתבע בארצות הברית.
14 כמו כן צורפו תצהיר של הנוטריונית, המאשר את חתימתה על הסכמי הלוואה, ותצהיר
15 של אנטוני רינאלדי, מי שהיה אחראי על החשבונות בחברת "Management TJ" (להלן :
16 "TJ") ועל חשבונותיו האישיים של התובע בין השנים 2006-2012. רינאלדי הצהיר
17 שהוא העביר את סכום הלוואה לחשבון של זלוף בהתאם לאישור שקיבל מהתובע וכי
18 שמע מהתובע ומהנתבע שהעברת הכספים הינה הלוואה, זו גם הסיבה שלא ערכו בחברה
19 של התובע בדיקת כדאיות ההשקעה.

ראיות ההגנה

20
21 17. לתצהיר הנתבע צורפו הנספחים הבאים : התכתבויות בין באי כח הצדדים ; כתב
22 התביעה שהוגש בארצות הברית ומחיקתו ; הסכמי הלוואה ; ההסכם הלוואה בסך
23 1,100,000 דולר שנחתם ביום 7.4.2014 ; הסכם הלוואה שהוענקה על ידי הנתבע לתובע

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

מיום 13.8.2012 הקשורה לפרויקט ה'BLUE'; הודעת משכון; שטרי חוב; החלטות
ותצהירים מהליכים אחרים ומסמכים נוספים שאינם רלוונטיים. כמו כן צורף תצהיר
של זלוף, אשר הצהיר שידוע לו על השותפות בין הנתבע והתובע. עוד הצהיר זלוף כי הוא
סרב לצירוף שותפים נוספים מולו מעבר לשותפות עם הנתבע, אולם הנתבע רשאי לחלק
את חלקו בין שותפים נוספים. בנוסף הצהיר שלא מכיר את התובע, לא היה לו כל קשר
איתו למעט שיחת טלפון אחת שבה בירר התובע פרטים לגבי פרויקט קוסטה ריקה.

דיון והכרעה

18. התנהלות הצדדים במהלך השנים אופיינה בעירוב בין יחסי חברות ליחסים עסקיים.
לצד חברות טובה ובילויים משותפים, השניים ניהלו עסקים משותפים והשקעות
משותפות ברחבי העולם לרבות בישראל. העסקאות ביניהם תועדו באופן חלקי וחלקן
תועדו בדיעבד.

במהלך שמיעת הראיות, עלה קושי לתת אמון בגרסה זו או אחרת משגרסת כל אחד
מהצדדים אינה חפה מתהיות וסתירות. מהמסמכים שהוצגו לא ניתן לקבל תמונה
ברורה ומשכנעת לגבי מהות העסקאות שנוהלו בין הצדדים. הרושם שנוצר ששני
הצדדים מגלים טפח ומכסים טפחיים. שני הצדדים משלימים בעדויות בעל פה את
החוסר במסמכים, ההסבר למסמכים הדלים והעדר דיווחים בכתב, בפי שניהם, נשען על
יחסי החברות הטובים ששררו ביניהם, יחסי אמון עד כדי כך שלא הצריכו להרבות
ברישומים, הסתפקו בדיווחים בעל פה, העבירו כספים ללא בטחונות וכיוצא בזה. משלא
ניתן לתת אמון במי מהגרסאות, ההכרעה בפסק הדין תהיה על סמך נטלי הראיה
והשכנוע.

19. ככלל, המוציא מחברו עליו הראיה, על התובע נטל השכנוע להוכחת תביעתו עליו לעמוד
בנטל הראיות לביסוס תביעתו. בשל חשיבותם לענייננו, אעמוד בקצרה על מושכלות
יסוד אלה טרם כניסה לגופם של דברים. הפסיקה עמדה על עקרונות אלה לא אחת, ולשם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

הדוגמא, נפסק בעת האחרונה ב-ע"א 462/20 אורי אטיאס נ' גלעד בובליל, בפסקה 27
(12.9.2021):

"הכלל הבסיסי בדבר הטלתו של נטל השכנוע הוא כי
"המוציא מחברו – עליו הראיה". פועל יוצא הוא כי, ברגיל,
התובע נושא בנטל השכנוע לגבי יסודותיה העובדתיים של
עילת תביעתו, ועל מנת לזכות בה עליו להוכיח את טענותיו
בשיעור העולה על 50% (ראו: קדמי, בעמ' 1719; יניב ואקי
דיני ראיות כרך ד 1926 (2021); ע"א 78/04 המגן חברה
לביטוח בע"מ נ' שלום גרשון הובלות בע"מ, פ"ד סא(3) 18,
26 (2006)). ככלל, בעוד שנטל השכנוע נותר קבוע לאורך
ההלך, חובת הבאת הראיה עשויה לעבור במהלך ההליך
מבעל דין אחד למשנהו. ודוק, חובת הבאת הראיה היא חובה
נלווית ומשנית לנטל השכנוע, ועל פיה נדרש בעל הדין הנושא
בנטל השכנוע להביא ראיות המספיקות לצורך הרמתו של נטל
זה; ככל שעמד בכך, עוברת החובה לבעל הדין השני להביא
ראיות מטעמו כדי לשמוט את הבסיס מתחת לראיותיו של בעל
הדין הראשון".

20. חובת הבאת הראיות הינה דינמית ונעה במהלך הדיון משכמו של צד א' לשכמו של צד
ב' בהתאם לטענות שמועלות והראיות שמובאות על ידי הצדדים. התובע נסמך בתביעתו
על עותק הסכם ההלוואה מיום 7.4.2014, הסכם אשר נחתם לטענתו על ידי שני הצדדים
בפני הנוטריונית במדינת ניו-יורק. אין פירוט בהסכם ובתצהירו של התובע מתי ובאיזה
אופן הועברו הכספים. אין מחלוקת כי שני הצדדים היו במשרדה של הנוטריונית באותו
היום, אם כי לא בצוותא, וחתמו בפניה על מסמכים.

21. הנתבע מכחיש חתימתו על מסמך זה, טוען שחתימתו זויפה ומעלה השערה שזויפה
באמצעות העתקת צילומים (פוטומונטאז'), או שחתם בהיסח הדעת. הנתבע טוען שלא
עלה בידו להמציא חוות דעת גרפולוג להוכחת טענת הזיוף, משלא הוצג לו מסמך מקורי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

22. אינני מקבלת את הטענה לחתימה בהיסח הדעת. הנתבע מודה כי היה באותו היום
במשרדה של הנוטריונית וחתם בפניה על המסמכים שהציגה בפניו. באותו היום נחתם
הסכם הלוואה נוסף, הארכת הסכם הלוואה על סך 1,100,000 דולר, ההסכם הוגש על
ידי שני הצדדים. הנתבע צירף את הנוסח באנגלית והנוסח בעברית שנחתמו במשרדה
של הנוטריונית ובפניה (נספחים ה-1 וה-2 למוצגי הנתבע). התובע צירף את הנוסח
בעברית בלבד (נספח 2 למוצגי התביעה). לא נטען שנחתמו מסמכים נוספים באותו היום
ובאותו מעמד, מעבר לשני המסמכים בעניין שתי ההלוואות הללו. מדובר בחתימה על
מסמכים בודדים, לא סביר שהנתבע חתם בהיסח הדעת על הסכם הלוואה. ההסכם
באנגלית לגבי ההלוואה בסך 1,100,000 דולר נושא ארבעה עמודים, החתימה בעמוד
הרביעי באמצע העמוד, בעוד הסכם ההלוואה מושא תביעה זו משתרע על פני עמוד אחד
בלבד, חתימה בתחתית העמוד. על פניו, שני המסמכים נראים שונים ולא סביר שהנתבע
טעה וחתם בהיסח הדעת. המסמך הנוסף שנחתם שהינו בעל שני עמודים בלבד, תרגום
לעברית בנוסח מקוצר של מסמך ההלוואה בסך 1,100,000 דולר, בוודאי שלא היה בכוחו
להטעות את הנתבע. אין המדובר בחתימה על הסכמים בעלי עשרות עמודים שניתן
לשרבב ביניהם, בניסיון להטעות, מסמך נוסף לחתימה. זאת ועוד, הנתבע טוען שבעת
החתימה היה לבדו במשרדה של הנוטריונית, מכאן שלא היה לחץ ולא הסחת דעת מצד
התובע. בהקשר זה העידה הנוטריונית שהחתימות בפניה מתבצעות לאחר שהיא פורסת
את כל המסמכים לפני החותם. קבלת טענה זו משמעה קבלת טענה של קנוניה בין התובע
והנוטריונית, טענה שלא נטענה ובוודאי שלא הוכחה כלל וכלל ועל כן טענה זו נדחת
ויש להסירה מהפרק.
23. נותר לדון אם עלה בידי התובע להוכיח את חתימתו של הנתבע, את האותנטיות של
המסמך. נושא זה יבחן על רקע עסקת היסוד שבין הצדדים.
24. יש חשיבות למענה, מי מהצדדים הרים את נטל הראיה המוטל עליו, התובע הטוען
לאמיתות החתימה או הנתבע הטוען לזיוף. התובע הגיש מסמך חתום ומאומת על ידי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1 נוטריונית, הנתבע לא הוכיח את טענת הזיוף אולם טען והביא ראיות להפרכת הטענה
2 שהייתה עסקת הלוואה. יש לבחון אם ראיות הנתבע הצליחו ליצור סדק משמעותי
3 באמינות המסמך, כך שבנסיבות, לא ניתן להסתפק להוכחת אמיתות המסמך בהגשת
4 עותק של מסמך חתום ומאומת על ידי נוטריונית.

הלוואה או השקעה

5
6 25. ביחס לטענות לגבי מהות העסקה, הנתבע בתצהירו הכחיש שקיבל הלוואה כלשהי
7 מהתובע, טען שלאורך כל השנים לא הוזכרה ההלוואה, להסכם ההלוואה נחשף
8 לראשונה עם קבלת כתב התביעה. הנתבע הצהיר שהסכום הועבר כחלקו של התובע
9 בשותפות, ישירות למר זלוף, שותפו בעסקי קוסטה ריקה עוד בשנת 2009. הסכום
10 שהועבר בסך 682,500 דולר משקף את חלקו של התובע בעסקה 15% בתוספת הוצאות.
11 26. אף שבהסכם ההלוואה אין פירוט מתי וכיצד הועברו הכספים, התובע מסכים שהכספים
12 הועברו לידי זלוף לבקשת הנתבע בשנת 2009, כספים אלו יועדו לשמש את הנתבע
13 בעסקה שלו בקוסטה ריקה.

14 27. לתמיכה בגרסה זו, הגיש התובע את תצהירו של אנטוני רינאלדי, מי שהיה מנהל
15 החשבונות בחברת TJ, חברה בבעלות משותפת של התובע והנתבע, ושימש גם כמנהל
16 החשבונות האישי של התובע. רינאלדי הצהיר שהוא יודע שמדובר בהלוואה, הן משיחות
17 עם התובע והן משיחות עם הנתבע. התובע הנחה אותו כך לרשום בספרי החשבונות.
18 רינאלדי הוסיף שהם לא נדרשו לעשות בדיקת כדאיות של העסקה בקוסטה ריקה מכיוון
19 שהתובע לא השקיע בעסקה. את הכספים הוא העביר בהתאם להוראה מהנתבע לחשבונו
20 של זלוף. רינאלדי אישר במהלך חקירתו הנגדית (שבוצעה בהיוועדות חזותית מביתו
21 שבקונטיקט, באמצעות מתורגמן) כי תייק את כל מסמכי העסקאות בקלסרים
22 מסודרים. לשאלה כיצד הוא זוכר שהתובע נתן הלוואה לפני 11 שנה, השיב:

23 "זו הייתה עסקת קוסטריקה, של חב' T.J. והיו עסקאות הלוואות שרשמנו אותן
24 בתחתית של החשבונאות ולכן זכרתי את זה."

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

- 1 (עמ' 108 לפרוטוקול).
- 2 28. בהמשך השיב רינאלדי כי הנתבע סיפר לו שמדובר בהלוואה אך לא ידע לומר מדוע
3 הנתבע סיפר לו זאת. רינאלדי הוסיף שהתובע אישר את הדברים למחרת היום כאשר
4 ביקש להעביר את הכספים לזלוף. פרטים אחרים משיחתו עם הנתבע לא ידע לציין, בשל
5 חלוף השנים (עמ' 109 - 100 לפרוטוקול). רינאלדי הוסיף כי את השם "זלוף" קיבל
6 מהנתבע בהודעת מייל יחד עם פרטי ההעברה.
- 7 29. אינני מייחסת משקל רב לעדותו של רינאלדי, הן משום שהעדות מושתתת על זיכרון לגבי
8 אירועים שאירעו לפני אחד עשר שנים, הן משום שהיא נסמכת בעיקרה על עדויות שמיעה
9 ללא תמיכה במסמכים כלשהם, והן משום שנתגלו סתירות בין עדותו בחקירה נגדית
10 לבין התצהיר. מתצהירו ניתן להבין ששמע לראשונה על ההלוואה מהתובע, בחקירה
11 נגדית השיב ששמע לראשונה על ההלוואה מהנתבע, ואימת את המידע הזה עם התובע:
12 "ש. השאלה היתה האם לראשונה שמעת שההלוואה היא עבור העסקה בקוסטריקה
13 היא מיוסף כחלון.
14 ת. לא, אמרתי ששמעתי לראשונה על ההלוואה מאבי יהודה."
15 (עמ' 110 לפרוטוקול).
- 16 כך גם ציין בעדותו שהכספים עברו מחברת TJ בניגוד לטענת התובע ולמסמך שהוגש.
17 הצדדים לא התייחסו לאמירה זו, על כן אתעלם מאמירה זו ומהשלכותיה.
- 18 30. התרשמתי כי רינאלדי, כפי שהעיד, אכן תייק באופן קפדני את המסמכים, חרף זאת
19 עדותו לא נתמכה במסמכים. רינאלדי העיד שאת ההוראה להעביר את הכספים לזלוף
20 קיבל במייל, מייל זה לא הומצא ויתרה מכך, לא הומצאו ספרי החשבונות להוכחת
21 רישום העברת הכספים כהלוואה. לא ניתן גם כל הסבר לאי המצאת מסמכים אלו.
- 22 31. מנגד, לתמיכה בהוכחת טענת ההשקעה, נסמך הנתבע על עדותו של זלוף שותפו בהשקעה
23 בקוסטה ריקה. זלוף הצהיר שהוא יודע מדברי הנתבע על השותפות עם התובע בחלקו
24 של הנתבע. את נפקדותו של התובע מהסכם השותפות בינו לבין הנתבע, הסביר בסירובו

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

- 1 לצרף שותפים נוספים מולו מלבד הנתבע. הנתבע, מבחינתו, רשאי לשתף בחלקו שותפים
2 נוספים ובלבד שלא יופיעו כשותפים שלו.
- 3.32. גם לעדותו של זלוף איני מייחסת משקל משמעותי. עדותו לא נתמכת במסמכים כלל,
4 העדות ברובה עדות שמיעה. זלוף מזכיר שיחת טלפון עם התובע, שיחה שמוכחשת על
5 ידי התובע. גם אם התקיימה שיחה שכזו, אין בכך הוכחה שהתובע צורף כשותף לעסקה,
6 בעיקר כשלא הוצגו כל דיווחים במהלך השנים לגבי העסקה כפי שיש לצפות לדיווחים
7 בין שותפים. התובע לא זכר את קיומה של שיחת הטלפון. בהתחשב בשנים הרבות שעברו
8 ובכך שלא תועדו שיחות נוספות או עדכונים אחרים לגבי הפרויקט, אפשר להניח שלא
9 זכר את השיחה. אף אם התקיימה שיחה, מדובר בשיחה אחת בלבד, אשר אינה מעידה
10 בהכרח על הצטרפות התובע כשותף בסופו של יום. כל שניתן להסיק מכך שהתובע
11 התעניין בעסקה, ההתעניינות יכולה להיות הן לצרכי השקעה והן לצרכי מתן הלוואה.
33. זלוף העיד שגם לו יש שותפים וכי הוא נוהג לדווח להם על התפתחויות בעסקה בכתב.
12 הוכח שקרו אירועים משמעותיים במהלך השנים, ניסיון עורמה שבוצע בקרקע, ירידה
13 משמעותית של ערך הקרקע והצעה למכירת הקרקע בשווי נמוך משמעותית ממחיר
14 הרכישה, לא הוכח שאירועים אלו, כמו אירועים אחרים, דווחו לתובע כדרכם של
15 שותפים לעסקה. הנתבע מנסה למלא חלל זה בטיעון של חברות טובה ודיווחים בעל פה.
16
34. קשה להשתכנע בגרסת השותפות כאשר אין כל רישום על כך. הנתבע אינו מכחיש את
17 הכתוב בנספח 3 לתצהיר התובע, הסכם בין שני שותפים בלבד בעסקת קוסטה ריקה,
18 הנתבע וזלוף, אלא שהנתבע טוען שחלק עם התובע את חלקו ללא רישום, ומבלי לחשוף
19 את התובע כשותף של זלוף.
20
35. ההסבר של זלוף לכך שלא הסכים לצרף שותף נוסף מולו, נאמר באופן סתמי ללא הסבר
21 מניח את הדעת לסיבות בגינן התנגד לרישום השותפות עם התובע. אף שניתן להבין את
22 ההיגיון העסקי שלא לערב שותפים נוספים, קשה יותר להבין את ההיגיון העסקי
23

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 19-01-39852 כחלון נ' יהודה

- 1 המיוחס לתובע, הצטרפות כשותף סמוי, ללא בטחונות, ללא רישום וללא יכולת השפעה
2 על מהלכי הפרויקט. אין כל מסמך המבטיח את זכותו של התובע בהשקעה המשותפת,
3 בניגוד לרישומים המבטיחים את זכותם של הנתבע וזלוף כבעלי הקרקע.
- 4 36. יחד עם זאת, הוכח שהיחסים העסקיים בין התובע והנתבע לא נוהלו כדרך עסקים
5 רגילה, במהלך השנים נוצרו ביניהם שותפויות אחרות שלגביהן אין מחלוקת שלא
6 נרשמו.
- 7 37. עדות התובע לא הותירה רושם מהימן, בעדותו עלו סתירות אי דיוקים ותהיות. התובע
8 טען כי העברת תמורת ההלוואה לנתבע, אשר העבירה אל זלוף, אינה מעידה על היותו
9 שותף בפרויקט. לראיה הציג התובע את ההסכם בין זלוף והנתבע ביחס לפרויקט קוסטה
10 ריקה (נספח 3 לתצהיר התובע) תוך שהוא נאחז בטענה כי אינו רשום כבעל מניות בחברה
11 בעלת הזכויות בפרויקט, באופן המשקף את העובדה כי אינו קשור לחברה. עם זאת,
12 התנהלות מסוג דומה אינה זרה לתובע עצמו. שני הצדדים ניהלו עסקים משותפים אשר
13 רק חלקם לוהו ותועד במסמכים. כך למשל, שניהם מודים כי היו שותפים הלכה למעשה
14 בחברת TJ, ביחס אליה העיד התובע:
- 15 **"כמו שאמרתי לך TJ Management התחלנו 50/50, לא הייתה לו שום ניירת, לא היו**
16 **לו שום מניות שלו".**
17 **(עמ' 98 לפרוטוקול).**
- 18 38. לסיכום נקודות אלו, ניתן להסיק כי היעדר קיומו של הסכם שותפות בין התובע והנתבע
19 ביחס לפרויקט קוסטה ריקה אינו שולל את קיומה של השותפות. על אותו משקל,
20 היעדרו של הסכם ההלוואה מזמן אמת, בשנת 2009 במועד בו הועבר התשלום, אינו שולל,
21 לכשעצמו, את האפשרות כי הוסכם בין הצדדים כי הכסף יועבר כהלוואה. ההסבר שנתן
22 התובע להיעדרו של הסכם ההלוואה "בזמן אמת" בעת העברת התשלום, נעוץ במערכת
23 היחסים והתנהלות הצדדים והוא מתיישב עם התנהלותם, בינם לבין עצמם. יחד עם
24 זאת, גרסת הנתבע הצליחה להטיל צל על טענת ההלוואה. אמינותו של המסמך נסדקה
25 גם בשל ניסוחו הלקוי, אין אזכור במסמך באשר למועד העברת הכספים, אין אזכור לכך

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1 שההסכם נערך בדיעבד בחלוף חמש שנים מיום העברת הכספים, אין אזכור למטרת
2 לקיחת ההלוואה, לצורך השקעה בקוסטה ריקה ואין אזכור על אופן ביצוע התשלום
3 בהעברה ישירות לזלוף. המסמך נוקט בתיאור של הלוואה קצרת מועד ("short-term
4 investment") לפירעון בחלוף שנה ממועד החתימה, כאשר הכספים הועברו, אף לשיטת
5 התובע, שנים קודם לכן.

6 39. פרטים אלה חסרים בהסכם והוספתם הייתה יכולה לשפוך אור על ההתנהלות שאין לה
7 כל ביטוי בהסכם. בהקשר לכך השיב התובע בחקירתו הנגדית, שלא היה צורך בחתימה
8 על הסכם ההלוואה וההסבר שנתן הינו הסבר בלתי ברור ומתחמק תוך כדי ערוב
9 נושאים, כך השיב:

10 "אסביר את הדינמיקה, ב- 2009 כשהייתי בעל החברה, אבי היה שותף, אך לא היה
11 שותף פעיל, הוא היה פה בארץ, כסף היה עובר ממני אליו. כל הזמן הכסף היה נמצא
12 אצלי, והועבר ממני אליו. היה אצלי פלוסים שלו, הכסף לא היה מגיע לו, כי אני נתתי
13 לו אותו, כל רבעון או שנה או חצי שנה היינו עושים חשבון. לשאלה מדוע נתתי לו את
14 הכסף בלי שהחתמתי אותו, אני משיב שבאותו זמן, אבי היה צריך לקנות את הדירה
15 בבבל, הרעיון היה שהוא יקנה את הדירה בבבל, שתרשם על שמו. הוא לא נתן לי ביום
16 החתימה את הסך של \$ 660,000 אלא מ- 2009, הוא שם כסף על חשבון הדירה בבבל.
17 נתתי לו כסף, ויש אצלי כסף שלו גם כן, לכן לא היה צורך ולא היה דחיפות לחתום על
18 מסמך. התראנו פעמיים בשנה."

19 (עמ' 23 לפרוטוקול).

20 לשאלות מדוע בשנת 2014 התעורר הצורך בחתימה על הסכם הלוואה ומדוע בשנת 2012
21 נטל הלוואה בסדר גודל דומה מהנתבע ולא קיזז את סכום החוב, שוב השיב באריכות
22 תשובות שאינן משכנעות דיין. לדבריו, את ההלוואה שנתן ב- 2009 היה צריך להשיב ב-
23 2014 ומשלא הושבה החתים את הנתבע על המסמך. יוזכר אין זכר לכך במסמכים ואף
24 לא בהסכם החתום. לשאלה מדוע לא ערכו הסכם רק לגבי ההפרש בין ההלוואות, שעה
25 שהוא נטל מהנתבע הלוואה בסדר גודל הדומה להלוואה שהוא העניק לנתבע, השיב
26 שמדובר בשתי עסקאות נפרדות בתנאים שונים. כל שניתן להבין מתשובתו הארוכה
27 והמסורבלת של התובע שהעסקאות בין הצדדים, אלה שנחתמו ואלה שבעל פה, אינן
28 משקפות בהכרח את המצב לאשורו, יתכן שנועדו לצרכים שונים כך לדבריו:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 19-01-39852 כחלון נ' יהודה

1 "...הבעיה פה הייתה, שהתנאים של ההלוואות היו שונים לגמרי. פה זה היה עסקה
2 שהייתה צריכה להסתיים בזמן מסוים, כן? הלוואה של הקוסטה ריקה הזאת, הייתה
3 צריכה להסתיים, ואם היה יוצא משם משהו, או שאני מקבל את הכסף שלי חזרה, אם
4 היה יוצא משם משהו היה נותן לנו קצת רווח, אותו דבר יש לנו את זה בבלו, אבל בבלו
5 עצמה, סליחה הבלו זה הדירה בתל אביב, שיש לנו עליה עניין, אז הבלו למשל היה
6 צריך, זמן ביצוע העסקה לא רשום, זמן ביצוע העסקה שלה היה בזמן מכירת הדירה.
7 כלומר, אנחנו לא יודעים את החוב האמיתי של הבלו, וגם את זה אנחנו לא יודעים
8 בדיוק מה החוב האמיתי, הם לא יכולים להתקזז אחד מהשני".

9 (עמ' 27 לפרוטוקול).

10 גם לשאלת בית המשפט מדוע לא בוצע קיזוז בין ההלוואות ניתנה תשובה פתלתלה
11 ובלתי מובנת. כך לדבריו:

12 "...מה שקרה ההלוואה של ה-660 היא לא הייתה הלוואה בכלל, היא הייתה, הוא היה
13 אמור לקנות את הדירה, את הבית. הוא היה צריך לקנות את הבית. הוא היה את העניין
14 של הבית. בהתחלה שהתחלנו את הכל היה הקניין של הבית. : בבלו. הוא היה הקונה
15 של הבית, לא היה פה שום עניין אני לא הייתי צריך ממנו הלוואה הרי. הוא הכניס את
16 זה בתור תשלום, זה היה כל, זה היה כל הרעיון של זה, כן? אני, היינו מביאים את TJ
17 Management, TJ זה הביזנס שלנו הקודם שסיפרת לך עליו, וב-2011, הביזנס נסגר.
18 עכשיו, זה גם אמרתי את זה גם בטענה שלי מול השופטת השנייה. הסיבה שהיה צורך
19 לרשום את ה-660 זה לא כי הוא ביקש ממני, אני הלכתי אליו ואמרתי לו אבי תשמע
20 יש לנו פה בעיה עם ה-ACC יש לנו בעיה עם ה-ACC פה, אם יגיע הבעיה הזאתי
21 ייקחו את הכסף הזה, ייקחו את הכסף שלך משמה. אני הלכתי אליו ואמרתי לו תרשום
22 את הערת האזהרה שלי, לא הוא בא אליי. אז הכסף שלך שנמצא פה בתוך הבלו, נכון?
23 אם ה-ACC יבואו אלינו, כן? הוא יקח את הכל, כי הכל על השם שלי. אתה מבין? אז
24 אני חייבתי אותו לעשות את ההלוואה הזאתי אמרתי לו תעשה את זה, אתה תרשום
25 את זה. הוא לא פנה אליי בשביל לעשות את זה".

26 (עמ' 28 - 29 לפרוטוקול).

27 40. התובע ציין כי הסכם ההלוואה לא נקב בשם "קוסטה ריקה" משום היותו הלוואה
28 והכספים מבחינתו אינם קשורים לקוסטה ריקה (עמ' 42 לפרוטוקול, ש' 10 - 11).
29 בהמשך הוסיף שלא החתים את הנתבע בזמן אמת כי היה נאיבי, וכי הסכם הלוואה זה
30 נולד משום שהחתים אותו על הסכם ההלוואה אחר ההסכם על סך ה-1,100,000 דולר.
31 כך לדבריו (עמ' 43 לפרוטוקול).

32 41. גם אם אקבל שהתנהלות הצדדים אופיינה בהבטחות ושיחות בעל פה, מהעדויות עלה
33 דבר קיומם של מסמכים ותכתובות שאותם לא טרח התובע לצרף. כך באשר לספרי
34 החשבוניות של התובע, להתכתבות בדואר אלקטרוני, ובקשת הנתבע להעברת הכספים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

- 1 לזלוף תוך מתן הפרטים במייל. כך למשל, במכתב שנשלח על ידי בא כח התובע עו"ד
2 מאיר אבו מיום 20.12.2017 ובו דרישה להחזר החובות של הנתבע לרבות ההלוואה
3 בעניין קוסטה ריקה (נספח א' למוצגי הנתבע), ציין בא כוחו של התובע בסעיף 18:
4 "הכספים הועברו על פי הוראתך בכתב לשותפך בפרויקט למר ראובן זלוף". הוראה שכזו
5 בכתב לא צורפה למוצגי התובע.
- 6 42. גם הנתבע לא יצר רושם מהימן בעדותו. הטענות לגבי השותפות בכללותן ללא כל ביסוס
7 בכתב מעוררות ספק. בנוסף, הנתבע השיב בחקירה נגדית שנחשף לראשונה לטענת
8 ההלוואה רק עם קבלת כתב התביעה: **"את הטענה של כחלון שמדובר בהלוואה שמעתי
9 לראשונה רק עם קבלת כתב התביעה"** (עמ' 122 לפרוטוקול, ש' 32), בהמשך הבהיר
10 שהכוונה לתביעה זו, בניגוד לאזכור התביעה שהוגשה בארצות הברית בתצהירו. עילת
11 התביעה שהוגשה בארצות הברית, בעיקרה הייתה טענת ההלוואה, הנתבע הגיב לתביעה
12 זו באמצעות עורך דין כך שלא סביר שלא נחשף לטענת ההלוואה למצער כבר בשנת 2018.
- 13 43. גם חילופי המיילים בין הצדדים מעורר אי נוחות באשר לגרסת הנתבע. ביום 12.12.2017
14 מבקש ממנו התובע במייל שעורך הדין שלו יכין מסמך שמשקף את החוב בסך 682,000
15 דולר וכך נכתב: "רק כדי איזון, תבקש מהעורך דין שלך שיכין מסמך שמשקף את
16 ה682,000 דולר שאתה חייב מקוסטה ריקה... לפני תשע שנים שלא נשאה שום ריבית
17 (פרטים מדויקים אצלי אם תרצה) וכו'". הנתבע משיב למייל זה: "לפי דעתי זה סתם
18 תירוץ שאר הדברים שכתבת כי יש לי בדירה מספיק כסף בשביל לשלם ואני לא בורח
19 לשום מקום".
- 20 44. מענה זה מוסיף ספק לגרסתו של הנתבע. כשנשאל השיב שהמענה בכתב כוון להלוואה
21 בסך 1,100,000 דולר ולא להלוואה מושא התביעה, על נושא זה דיבר עם התובע בעל פה.
22 הסבר דחוק זה מתווסף לאי הנוחות שבגרסת הנתבע. מצופה מאדם סביר שמקבל דרישה
23 לתשלום סכום שאינו חייב, ששומע עליו לראשונה, שיזעק בתגובתו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

45. הנתבע נאחז במסמך זה כמוצא שלל רב, מתייחס לכך בסיכומיו כראיית זהב המעידה
שלו היה באמתחתו של התובע מסמך חתום באותה העת, הרי שלא היה נזקק להכנת
מסמך נוסף.
46. שתי הפרשנויות אינן חד משמעיות. יש לזכור כי תכתובת המייל משלהי שנת 2017, שנים
לאחר שהועבר התשלום, וכשלוש שנים לאחר המועד שמופיע בהסכם הלוואה. המייל
נשלח לאחר שהתגלעו בין הצדדים מחלוקות וסכסוכים ולראיה - חלופת המכתבים
באמצעות עורכי דינם. התנהלות הצדדים אינה יכולה להבחן במשקפי 'איש העסקים
הסביר', ההתכתבויות בין הצדדים אינן משקפות את ההתנהלות העסקית לאשורה. אשר
על כן אין באפשרותי להסיק מסקנה חד משמעית ממסמכים אלו. גם האמירות בכתב
לגבי השיתוף ברווחים יכולות לשרת את שתי הגרסאות; שותפות כגרסת הנתבע, או
הלוואה ללא ריבית עם שיתוף ברווח כגרסת התובע, בעיקר כשבהמשך נכתב: "והיא
תיזקף כהלוואה שניתנה לך באופן אישי".
47. ניתוח הראיות עד כה, להוציא את הסכם הלוואה משנת 2014, מוביל לשוויון ראיתי.
הכל מסכימים שסכום הכסף הנתבע יצא מידי התובע והועבר לחשבונו של זלוף. אין
הוכחה לגבי עסקת הלוואה; אין הסכם הלוואה משנת 2009 ואין בטוחות. אציין
שבהסכמי הלוואה אחרים בין השניים, ניתנו בטוחות, בין אם בטוחה בקרקע ובין אם
שטר חוב. מאידך, גם אין ראיות לגבי שותפות, אין בטחונות להבטחת זכותו של התובע
בשותפות, אין רישומים אין דיווחים לשותף כמתבקש בניהול שותפויות.
48. התרשמותי היא כי במסגרת עסקיהם המשותפים של הצדדים נוהלה ביניהם התחשבות
שלא שוקפה באופן ברור במסמכים בכלל, ובפרט בנוגע להסכם הלוואה. התובע טען כי
התנהלותו הייתה נאיבית. לא התרשמתי כי התובע הוא אדם נאיבי כלל ועיקר. נהפוך
הוא, תובע נחזה להיות איש עסקים מנוסה בעל פעילויות חובקות עולם ועסקאות רבות.
מכלול העובדות והעדויות עשויות לתמוך בכל אחת מהגרסאות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1 **אמיתות החתימה על הסכם ההלוואה**

2 49. מבוי סתום זה מוביל לחובת הוכחת אמיתות המסמך. מול כל הטענות שנבחנו עד כה
3 עומד מסמך חתום בחתימה שמאומתת על ידי נוטריונית. הכלל הוא שעל התובע להוכיח
4 את אמיתות החתימה משהנתבע כופר בחתימתו, כפי שנפסק ב-ע"א 5293/90 **בנק**
5 **הפועלים בע"מ נ' שאול רחמים בע"מ**, בפסקה 14 (29.6.93):

6 **"הכלל בכגון דא הוא, כי כאשר נתבע כופר בחתימתו על**
7 **מסמך, על התובע להראות כי החתימה על גבי המסמך היא**
8 **אמנם חתימתו של הנתבע (ראה: ע"א 355/63, 356 קרסינצקי**
9 **ואח' נ' נאמן בפשיטת רגל של ש' וינרב ואח' [16], בעמ' 328,**
10 **331; ע"א 316/79 חמדאן נ' ליאני ואח' [17], בעמ' 315-316;**
11 **י' זוסמן, בספרו הנ"ל, בעמ' 478). כלל זה נובע מכך שנטל**
12 **השכנוע להוכחת כל מרכיביה של התביעה מוטל על התובע:**
13 **חתימת הנתבע על המסמך הרלוואנטי – כמו כתב הערבות**
14 **בענייננו – חיונית להוכחת חבותו של הנתבע על-פי המסמך,**
15 **והיא בגדר "עמוד התווך של התובענה" (ע"א 316/79 [17]**
16 **הנ"ל, בעמ' 315)."**

17
18 השאלה היא האם יצא התובע ידי חובתו בכך שהציג העתק מסמך חתום ומאומת על ידי
19 נוטריונית, שאלה זו תבחן בעיקר על רקע הסדק שפער הנתבע באמינות עסקת ההלוואה.

20 **עדות הנוטריונית אריקה יצחק**

21 50. להוכחת אמיתות החתימה, הגיש התובע תצהיר חתום על ידי הנוטריונית. הנוטריונית
22 אישרה את חתימותיה הצהירה שהיא זוכרת את הביקור של השניים במשרדה, הנתבע
23 היה במשרדה וחתם על מספר מסמכים, תפקידה רק לאמת את החתימות. עוד הוסיפה
24 הנוטריונית שכל מסמך מונח בנפרד, על סמך עדות זו, בין היתר, הגעתי למסקנה הדוחה
25 את הטענה לחתימה בהיסח הדעת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 19-01-39852 כחלון נ' יהודה

51. הנוטריונית נחקרה נגדית באמצעות מתורגמן בהיוועדות חזותית ממקום מושבה בניו-יורק, וזיהתה במהלך החקירה את החותמת שלה ואת חתימתה על הסכם ההלוואה שהוצג לה. לשאלה מדוע על ההסכם הנוסף (בסך 1.1 מיליון דולר) שנחתם באותו יום, מופיעה פסקת אימות ואזהרה מלאה בסמוך לחתימתה ואילו בהסכם ההלוואה מופיעה חותמת וחתימתה ללא כל פסקה כאמור, השיבה כי את המסמכים מכינים הלקוחות ותפקידה רק לאשר את החתימה (עמ' 115 לפרוטוקול). על כן, לדבריה, אין משמעות להבדל בטקסט האישור המופיע במסמכים מעל לחתימתה.

52. הנוטריונית לא ידעה לומר על כמה מסמכים חתמו הצדדים באותו יום, לא הצהירה ולא נשאלה לגבי ניהול ספרים או תעריף וסכום החיוב, באופן שאולי היה יכול לשפוך אור על מספר המסמכים שאימתה באותו מועד. הנוטריונית ציינה כי אינה שומרת מסמכי מקור וכי היא נדרשת רק לאשר חתימה. יצוין כי שאלת הדין הזר לא עלתה מעבר לעדות הנוטריונית, וחובות הנוטריונית לא הוכחו על ידי מי מהצדדים מעבר לעדותה, אשר לכשעצמה, לא נסתרה. יחד עם זאת, עדות הנוטריונית, לכשעצמה, אינה מפריכה את טענת הנתבע לגבי זיוף המסמך באמצעות הרכבת צילומים (פוטומונטאז'). התובע לא הרים את נטל ההוכחה באמצעות עדות הנוטריונית.

16 **מסמך המקור**

53. התובע לא הגיש את המסמך המקורי. זה השלב לדון בחשיבות הגשת מסמך מקורי ולא צילום, אף שבמשך השנים רוככה הדרישה להצגת מסמכים מקוריים. לאור הנסיבות, התהיות והחשדות שאפפו את החתימה על מסמך זה, יש חשיבות למסמך המקורי בכדי להוכיח את אמיתות החתימה ולשלול את אפשרות הזיוף, ולמצער את חוסר האותנטיות של ההסכם, בפרט לאור השאלות העולות בהקשר לתוכנו ואף לצורתו. בהקשר זה נפסק ב-ע"א 1700/16 עמותת כספי הצדקה צור באהר נ' ארבהיים סאלם אלאטרש, בפסקה 20 (31.7.2017):

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1 "באשר לשאלת האותנטיות של הסכם המכר הנטען, לא
2 מצאתי ממש בטענת העמותה לפיה הנטל להוכיח את זיוף
3 חתימתו של המשיב 1 רבץ על האחים אלאטרש. כלל יסוד
4 בדיני הראיות הוא כי בעל דין במשפט אזרחי נושא בנטל
5 להוכיח את העובדות הנחוצות לביסוס טענתו. כלל זה נכון גם
6 להוכחת האותנטיות של חוזה שטענת הזכות של התובע
7 מבוססת עליו (ראו למשל: ע"א 5293/90 בנק הפועלים בע"מ
8 נ' שאול רחמים בע"מ, פ"ד מז(3) 240, 263 (1993) (להלן:
9 עניין בנק הפועלים); ע"א 2032/06 האגי נ' עזבון המנוח
10 סלמאן יוסף זיאן, [פורסם בנבו] פסקה 41 (1.2.2009); ע"א
11 45/15 נבולסי נ' נבולסי, פסקה 13 (15.5.2017); יואל זוסמן
12 סדרי הדין האזרחי 277 (מהדורה שביעית, 1995))."

13
14 54. מסמך המקור של הסכם ההלוואה הוא ללא ספק הראיה הטובה ביותר, בעיקר בשעה
15 שהנתבע מעלה אפשרות של זיוף והנסיבות הקשורות בחתימה על המסמך מעוררות חשד
16 בדבר האותנטיות של המסמך. במקרה כזה בוודאי שיש חשיבות להצגת הסכם מקורי
17 חתום ומאומת על ידי הנוטריונית. יתכן שהצגת הסכם מקורי חתום ומאומת, או למצער
18 מתן הסבר משכנע לקושי בהצגת מקור, היה מעביר את הנטל לנתבע להוכיח את טענת
19 הזיוף באמצעות חוות דעת. אלא שהתובע לא סיפק הסבר משכנע לאי הצגת המקור,
20 בהקשר זה העיד כי אין לו הסכמי מקור כמעט של שום דבר וכי ההסכמים נכנסו לתוך
21 מחשב והוסיף:

22 "יכול להיות שיש לי את זה באיזשהו מקום, ויש כמה ניירות שמפוזרים פה ושם, יכול
23 להיות שיש לי את זה באיזשהו מקום, אבל כעיקרון ואתה תתפלא,
24 ש: כן.
25 ת: שיכול להיות שאני גם אמצא את זה וגם עורך דין אריקה, טענה שכן הוא חתם
26 מולה..."

27 (עמ' 35 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1 בהמשך העיד התובע כי מנהל המשרד בשם רינאלדי טיפל במסמכים ואף שמר אותם
2 בכפייתיות ולאחר שעזב את המשרד "סגרנו את המסמכים" (עמ' 37 לפרוטוקול),
3 ובהמשך :

4 "ש: הבנתי, הבנתי. אז בוא נסכם ככה, את כל המסמכים הכנסת למחשב, אין לך מקורי
5 של שום דבר, כולל של הסכמי ההלוואה, כי זרקת אותם כך ענית.
6 ת: לא זרקתי אותם. לא אמרתי לך שזרקתי אותם, אמרתי לך שאין לי גישה אליהם,
7 אין לי גישה. אני לא יכול למצוא אותם, יש לי חלק ניירות, יש לי חלק ניירות, שיש לי
8 ניירות וחלק"
9 (עמ' 38 לפרוטוקול).

10 55. התובע השיב בחקירה נגדית שאין לו גישה למסמכים, תחילה השיב כי "אין לי את זה
11 כרגע" (עמ' 34 לפרוטוקול), אחר כך ציין כי "יכול להיות שיש לי את זה באיזשהו מקום,
12 ויש כמה ניירות שמפוזרים פה ושם, יכול להיות שיש לי את זה באיזשהו מקום..."
13 והוסיף "שיכול להיות שאני גם אמצא את זה..." (עמ' 35 לפרוטוקול), בהמשך ציין
14 שאולי המסמך נמצא "בתוך הארגזים שנמצאים באיזשהו מפעל, באיזשהו מקום" (עמ'
15 36 לפרוטוקול), ולמעשה נמנע מלציין אם כלל חיפש את המסמך המקורי ולא פירט מדוע
16 לא עלה בידו להמציא את המסמך המקורי. עולה מעדות זו שהתובע לא השקיע מאמצים
17 בחיפוש אחר המסמך המקורי. בנסיבות אלה, כשאי אפשר להסיק באופן חד משמעי
18 מעדות הנוטריונית שמדובר במסמך אותנטי, בשל חלוף השנים עדות על סמך זיכרון,
19 מבלי ששמרה את המסמכים, יש חשיבות להצגת המסמך המקורי. התובע לא התאמץ
20 במידה המצופה ממנו לחפש את המסמך המקורי, ואף לא סיפק מענה ונימוק משכנע
21 ביחס לניסיונות החיפוש אחר המסמך המקורי, ונימוק להמצאת העתק ללא מקור.
22 התובע לא הסביר מדוע אין לו גישה לניירות אלו, בכך לא הרים את נטל הראיה המוטל
23 על כתפיו להוכחת אמיתות המסמך. בהקשר זה נפסק ב-ע"פ 4481/14 פלוני נ' מדינת
24 ישראל, בפסקה 21 (16.11.2016) :

25 "קבעה ההלכה הפסוקה כי ניתן להוכיח תוכנו של מסמך
26 באמצעות העתקו - קרי ראיה משנית - ככל שבעל הדין הנוגע

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

בדבר יספק טעם ראוי לאי הצגתו של המסמך המקורי (עניין
שניר; ע"א 6205/98 אונגר נ' עופר, פ"ד נה(5) 71 (2001)).
למעשה, השתרש בפסיקה הכלל, כי "בהיעדר חשש לאמינות
ה'העתק', לא יהיה באי הבאת המסמך המקורי כשלעצמו כדי
לכרסם בתשתית הראייתית של בעל הדין העושה בו שימוש"
(ע"א 9622/07 הולין נ' קופת חולים כללית של ההסתדרות
הכללית של העובדים בארץ ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 25
לפסק הדין (30.5.2010). וראו גם: ע"א 2449/08 טואשי נ' בנק
מרכנתיל דיסקונט בע"מ [פורסם בנבו] (16.11.2010); ע"פ
3974/92 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 565 (1993)).

56. הנתבע אומנם לא הוכיח מצדו את הזיוף הנטען, אולם די בכך שהתובע לא הרים את
הנטל המוטל לשכמו כדי שהתביעה תדחה. הנתבע יצא ידי חובתו בכך שהטיל ספק
באמיתות המסמך ובעסקת ההלוואה בכלל. בהקשר זה נפסק ב-ע"א 7456/11 מוריס בר
נוי נ' מלחי אמנון, בפסקה 16 (11.4.2013):

"כך, בהחלט ייתכנו מקרים בהם נתבע טוען טענת הגנה
הכוללת טענת מרמה ואינו מצליח לעמוד בנטל השכנוע לצורך
קביעת המרמה כממצא עובדתי, אך בה בעת מצליח לערער את
הבסיס הראייתי שהציב התובע לביסוס טענותיו הוא ובכך
להביא לדחיית התביעה".

57. במאמר מוסגר אעיר כי הנתבע צירף לסיכומיו מאמר בתחום הגרפולוגיה, בלא שביקש
היתר לצרפו והוא אינו מהווה ראיה. (על מנהג פסול זה ר' ע"א 759/81 ברש נ' ירדני,
בפסקה 12 (30.9.86); רע"א 1048/19 מזל בוגנים נ' דוד בן יאיר, בפסקה 7 (16.6.2019)).
בא כח הנתבע אף הפנה לסדרת "נטפליקס" בהקשר של זיוף מסמכים (בסעיף 42
לסיכומי הנתבע) שאף היא אינה ראיה וממילא לא הוגשה.

סוף דבר

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

58. תמיהות רבות אופפות את נסיבות העברת הכספים מהתובע לידי זלוף עבור הנתבע.
תמיהות אלה נעוצות ביחסים שבין הצדדים, בעסקאות שבוצעו על ידם כשכנראה חלקן
סמוי מהעין, עסקאות ללא רישומים וללא הסכמים מסודרים. בסיכומם של דברים הנני
קובעת כי לא עלה בידי התובע להרים את נטל השכנוע ברמת הוודאות הנדרשת במשפט
האזרחי. ראיות הנתבע אינן נקיות מספקות באופן שכפות המאזניים נותרו מעוינות
(השוו: ע"א 78/04 המגן חברה לביטוח בע"מ נ' שלום גרשון הובלות בע"מ, בפסקה 12
(5.10.06)).

בהקשר זה נכתב עוד בספרות המשפטית:

"מבחינה הסתברותית, מקובלת ההתייחסות אל רף ההוכחה
האזרחי כאל דרישה ל"רמת ודאות שהיא מעבר ל-50% או
"בשיעור 51%". משמעה כי הגרסה המסתברת יותר של צד
מהצדדים היא זו שתזכה בדין.
לכלל זה אין תחולה במצב של "תיקו ראיתי", שבו כפות
המאזניים מעוינות ולא ניתן לייחס עדיפות ראייתית לאיש
מבעלי הדין. במצב זה, גרסת התובע וגרסת הנתבע מסתברות
באותה מידה. לגבי מצב דברים זה נקבע נטל השכנוע אשר
קובע, ככלל, שהתובע הוא אשר יישא בנטל להוכחת תביעתו.
כלל זה מקורו בכלל התלמודי האומר "המוציא מחברו עליו
הראיה" שלפיו מי שמבקש לשנת את מצב הדברים עליו מוטל
הנטל להוכיח את טענתו. לכן, כאשר מדובר בתיקו ראיתי,
יפסיד זה שעליו מוטל נטל השכנוע."

יניב ואקי דיני ראיות כרך ד 1951-1952 (2021).

59. על יסוד כל האמור, דין התביעה להידחות.

נוכח ממצאי אי האמינות שייחסתי לשני הצדדים, וניסיון הנתבע לשרבב לסיכומיו
ראיות בלתי קבילות, מצאתי לחייב בהוצאות מופחתות. התובע יחויב בהוצאות
מופחתות לזכות הנתבע בסך 10,000 ₪.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 39852-01-19 כחלון נ' יהודה

1

2

3

4

5

6

ניתן היום, ט' שבט תשפ"ב, 11 ינואר 2022, בהעדר הצדדים.

7

אירית קלמן ברום, שופטת

8

9

10

11